

OULAISTEN KAUPUNKI

TALOUSARVIO 2021

TALOUSSUUNNITELMA 2021-2024

INVESTOINNIT 2021-2025

Kaupunginvaltuuston 16.12.2020 59 § hyväksymä

SISÄLLYS

Yleisperustelut

Taulukot

- tuloslaskelma
- tuloslaskelma tilitasolla
- rahoituslaskelma
- käyttötalous toimielimittäin- ja vastualueittain (määrärahataso)
- käyttötalous, palvelualueet, kustannuspaikat, toiminnot, palvelualue yhteensä

Toiminnalliset tavoitteet

Taloussuunnitelma 2021-2024

Investoinnit 2021-2025

Viemäriiikelaitos

- yleisperustelut
- toiminnalliset tavoitteet
- tuloslaskelma ja rahoituslaskelma
- investoinnit + perustelut

Liikelaitoksen vaikutus kaupungin tulokseen

Oulaisten kaupungin vuoden 2021 talousarvio, taloussuunnitelma 2021–2024 sekä investoinnit 2021–2025

Yleinen taloustilanne

Lähde: VM Taloudellinen katsaus syyskuu 2020 ja Kuntaliitto

Maailmantalouden kasvu on ollut viime vuosina vahvaa, mutta kasvuvauhti alkoi jo hidastua sekä eroalueella että muualla maailmassa, myös meillä Suomessa. Kasvua hidastivat kansainvälisen talouden epävarmuus, jota kasvattivat Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota sekä Brexit, Britannian eroprosessi Euroopan Unionista. Tällä kertaa poikkeuksellinen talouden pysäytys tapahtui kuitenkin maailmanlaajuisen Covid-19-pandemian muodossa. Pandemia pakotti monenlaisiin rajoitustoimiin ja sen vaikutukset näkyvät kaikkialla yleisenä epävarmuutena ja turvattomuutena sekä talouden kehityksen pysähtymisenä ja viimein taantumana. Pandemia on ajanut julkisen talouden toimijat mittaviin elvytystoimiin.

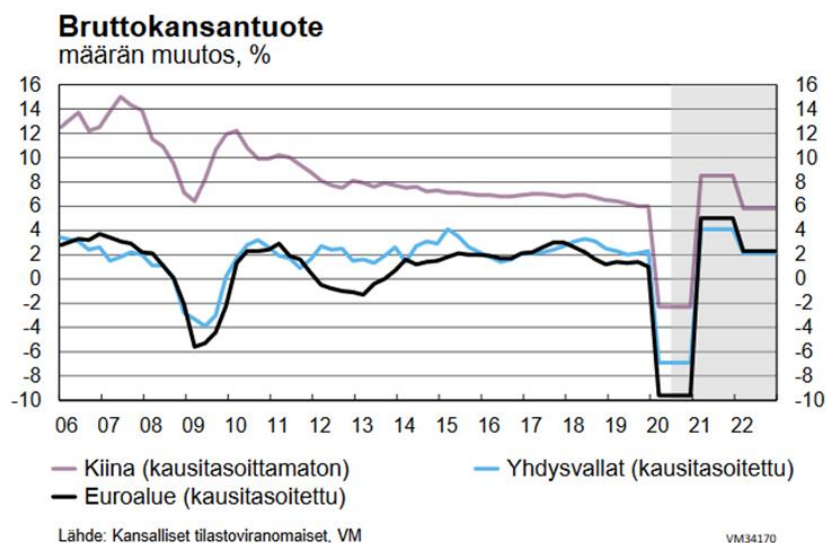
Maailmantalous

Covid-19-pandemia johti syvään maailmantalouden taantumaa, mutta monet merkit viittaavat talouden elpymiseen kuluvan vuoden jälkipuoliskolla. Toipuminen on eritahtista ja riippuu pitkälle pandemian alueellisista vaikutuksista. Maailmantalous supistuu 6,1 % tänä vuonna ja elpyy VM:N ennusteen mukaan 5,5 prosenttiin ensi vuonna.

Kiinan talous supistui voimakkaasti vuoden ensimmäisellä neljänneksellä pandemian ollessa vaikeimmassa vaiheessa. Kokonaistuotanto supistuu tänä vuonna 2,3 % ja kasvun ennustetaan elpävän 8,5 prosenttiin ensi vuonna.

Euroalueen talous supistui kuluvan vuoden toisella neljänneksellä lähes 12 % suhteessa edelliseen neljännekseen. Etenkin palvelusektorit kärsivät hallitusten asettamista rajoittavista toimituksista. Vuositasolla euroalueen talous supistuu 9,6 % tänä vuonna, ja kasvaa 5 % ensi vuonna.

Vakava covid-19-pandemia jatkuu Yhdysvalloissa, mutta uusien tartuntojen määrä on laskenut. Kokonaistuotanto supistui vuoden toisella neljänneksellä yli 9 % edellisestä neljänneksestä rajoitusten vuoksi. Työttömyyden kasvuvauhti on ollut suurta. Kokonaistuotanto supistuu 6,9 % tänä vuonna ja kasvaa 4,1 % ensi vuonna.

Suomen talous

Pandemian vaikutukset ovat Suomessa olleet kuitenkin vähäisemmät muuhun maailmaan nähden. Pandemia on alkuvuonna supistanut Suomen taloutta vähemmän kuin suurinta osaa Euroopan talouksista. Kyseessä on kuitenkin suuri yksityiseen kulutukseen ja palveluiden kysyntään kohdistuva häiriö, jolla on maassamme merkittäviä työllisyys- ja tulovaikutuksia. Yksityinen kulutus väheni 6,9 % edellisestä neljänneksestä ja 10,9 % vuoden takaiseen verrattuna. Näin isoja laskuja yhden vuosineljänneksen aikana ei ole ollut vuodesta 1990 kuluneeseen vuoteen mennessä. Palveluiden kulutus väheni vielä enemmän, 15 % vuoden takaisesta alemmalla tasolla. Palveluiden kulutuksen ennakoitaan kääntyvän kasvuun kolmannella vuosineljänneksellä. Yksityinen kulutus kokonaisuudessaan vähenee 3,8 % v. 2020. Viimeksi finanssikriisin aikaan v. 2009 yksityinen kulutus väheni 2,9 %.

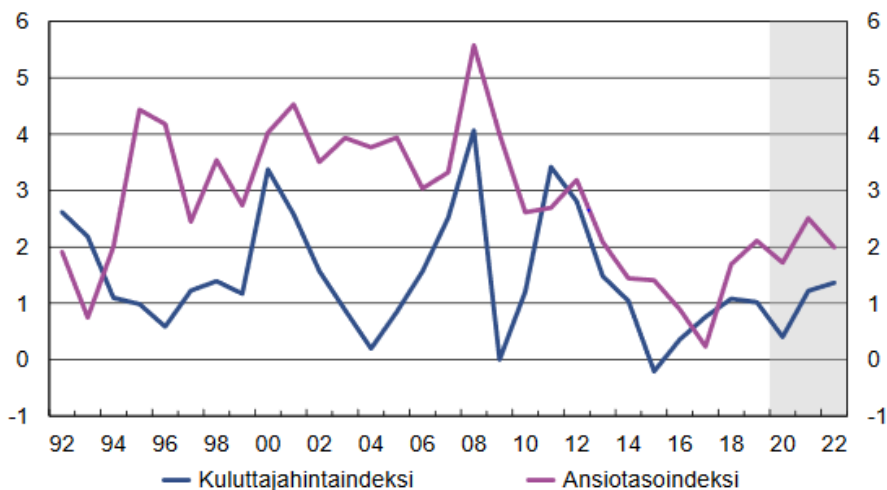
Bruttokansantuotteen arvioidaan supistuvan maassamme 4,5 % v. 2020. Viennin lisäksi supistuvat yksityinen kulutus sekä yksityiset investoinnit. Talous toipuu alkuvuoden pysähdyksestä asteittain. Nopeimmin epidemiasta palautuu yksityinen kulutus, mutta yksityisten palveluiden kulutuksen kasvu jää edelleen matalaksi. Investointien toipumista heikentää myös ennen pandemiaa vähentynyt asuinrakentaminen. Vienti ja teollisuustuotanto kärsivät globaalin pandemian jatkumisesta ja kasvun kääntymistä odotetaan vasta ensi vuoden puolella. Kotimaan BKT:n arvioidaan kasvavan 2,6 % v. 2021 ja 1,7 % v. 2022.

Taloukskasvun ennustettu palautuminen alkaa asteittain kohentaa työvoiman kysyntää vuosina 2021–2022. Työllisten määrä supistuu alkuvuoden heikkoudesta johtuen v. 2021 vielä hieman ja kääntyy kasvuun v. 2022. Työllisten määrä jää kuitenkin selvästi pienemmäksi kuin v. 2019 ja työllisyysaste on 71,5 % v. 2022.

Koheneva taloudellinen toimeliaisuus ja työllisyyden paraneminen tulevat nostamaan palkkaliikukmia vuosina 2021 ja 2022. Lisäksi ensi vuodelle on sovittu noin 0,5 prosenttiyksikköä suurempia sopimuskorotuksia sekä yksityiselle että julkiselle sektorille. Nimellisansiot nousevat kaiken kaikkiaan 2,5 % v. 2021 ja 2,0 % v. 2022. Vuosina 2021 ja 2022 kansallisen kuluttajahintaindeksin arvioidaan nousevan 1,2 % ja 1,4 %. Molempina vuosina kulutukseen kohdistuvat veronkorotukset kiihdyttävät inflaatiota, selvimmin v. 2021.

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi

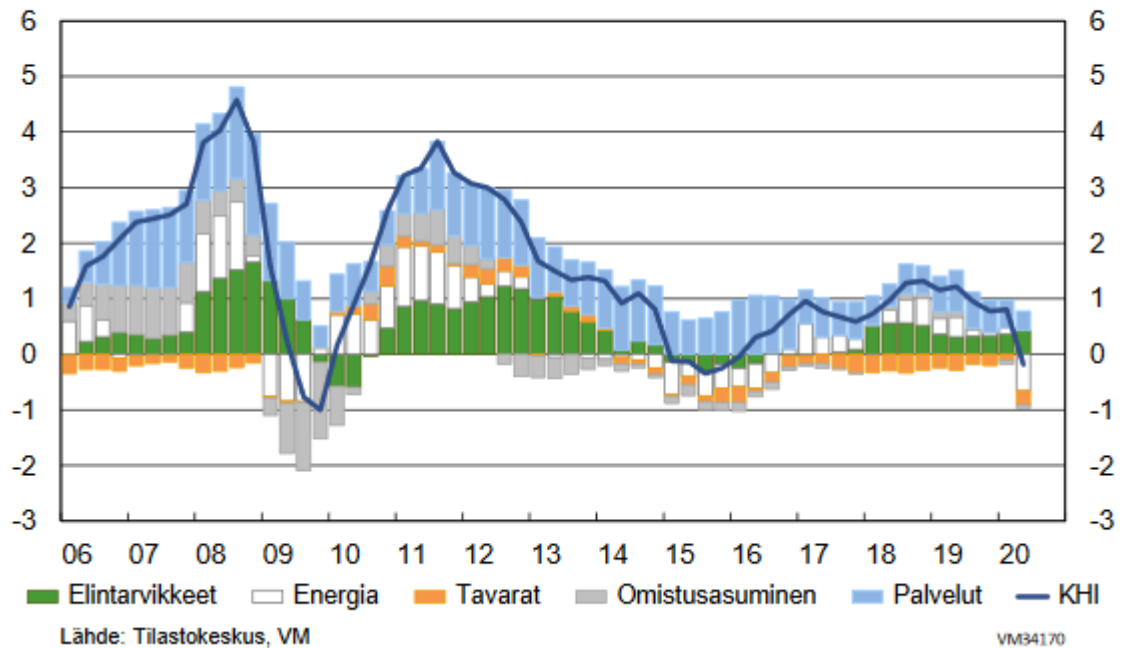
muutos vuodentakaiseen, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

Kuluttajahintaindeksi prosenttimuutos ja kasvuvaikutukset

Ansiotulot

Palkkasumman kehitykseen vaikuttaa nimellisansioiden lisäksi yleinen työllisyyden kehitys. Työllisyyden supistuessa tänä vuonna merkittävästi, myös palkkasumma kääntyy kahden prosentin laskuun. Ansioiden nousun ja työllisyyden kasvun myötä palkkasumman ennakoidaan kääntyvän vuosina 2021 ja 2022 runsaan 2,5 prosentin vuosittaiseen nousuun.

Nimellispalkkojen nousuvauhti hidastui alkuvuonna 1,6 prosenttiin viime vuoden 2,1 prosentista. Hidastuminen johtui pienemmistä sopimuskorotuksista, sillä palkkaliukumien määrä suureni. Julkisen sektorin ansioiden nousu oli hieman yksityistä sektoria nopeampaa, johon vaikutti lomarahaleikkausten loppuminen kesän 2019 jälkeen. Kuluvana vuonna yksityisellä ja julkisella sektorilla on solmittu merkittävä määrä uusia työehtosopimuksia.

Työllisyys

Työttömyys lisääntyy. Työllisyys heikentyi selvästi vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Työllisyys-asteen trendi oli heinäkuussa 71,9 %, mikä on yli prosenttiyksikön pienempi kuin tammi-kuussa.

Suomalaisten yritysten työllisyys-odotukset romahtivat huhtikuussa varsinkin palvelualoilla. Elokuuhun mennessä odotukset ovat elpyneet, mutta edelleen yritykset odottavat työllisyyden heikkenevän päätoimialoilla. Yritykset ovat sopeuttaneet työvoimakustannuksiaan irtisanomisten lisäksi lomautuksilla. Lomautettujen työnhakijoiden määrä oli huipussaan huhtikuun lopussa, jolloin lomautettuja oli 160 000 henkilöä, lähes tuplasti enemmän kuin edellisessä huipussa v. 1991.

Työllisyyden laskun seurauksena ja suuresta lomautettujen määrästä johtuen työttömien määrä kasvaa v. 2020 noin viidenneksen ja työttömyysaste kohoaa 8 prosenttiin. Vaikka covid-19-

pandemiasta toipuminen ei keskeytyisi eikä talouden taantumasta seuraisi laajoja konkurssseja ja joukkoirtisanomisia, työttömyyden nousu jatkuu vielä osin ensi vuonna. Talouden vaatimatoman toipumisen seurauksena työttömyysaste nousee ensi vuonna 8,2 prosenttiin ja kääntyy talouskasvun myötä laskuun vasta v. 2022.

Julkinen talous

Covid-19-epidemiasta seurannut talouden taantuma ja epidemian haittojen vähentämiseksi tehdyt toimet kasvattavat julkisen talouden alijäämää tänä vuonna huomattavan paljon. Alijäämän arvioidaan olevan noin 18 mrd. euroa. Julkinen talous jää taantumien jälkeen heikompaan tilaan kuin ennen epidemian alkua. Lähivuosina näkyvässä oleva talouskasvu ei riitä vahvistamaan julkisen talouden rahoitusasemaa ennalleen, ja julkinen talous pysyy selvästi alijäämäisenä. Valtion ja kuntien mittavat alijäämät kasvattavat velkasuhdetta myös tulevina vuosina.

Julkisen talouden kestävyyttä heikentävät rakenteelliset tekijät eivät ole kadonneet vaan vaikuttavat jatkuvasti suhdanteista riippumatta. Väestön ikääntyminen on jo kasvattanut eläkemenoja sekä hoito- ja hoivamenoja, ja samankaltainen kehitys jatkuu kuluvalle vuosikymmenellä ja sen jälkeen. Julkisessa taloudessa on kestävyysvaje, jota ei ole vielä ratkaistu.

Suomen valtio kantaa suurimman osan virusepidemian vuoksi päätettyjen tukitoimien kustannuksista. Finanssipolitiikka on voimakkaasti elvyttävää kuluvana vuonna. Ensi vuodesta lähtien valtiontalouden alijäämä alkaa pienentyä, kun talous kasvaa ja suuri osa tukitoimenpiteistä päättyy.

Julkisen talouden tämän hetken merkittävimmät riskit linkittyvät läheisesti yleiseen talouskehi-tykseen. Nyt näyttää siltä, että talouskasvu olisi toipumassa tämän vuoden loppupuolelta alkaen. Mahdollinen epidemian uusi aalto, yleisen epävarmuuden kasvu sekä mahdollisesti jälle-keen kiristettävät sulkutoimet voisivat kuitenkin hidastaa talouden toipumista ja heikentää jul-kista taloutta.

Kuntatalous

Kuntatalouden tilanne on heikentynyt merkittävästi viimeiset kaksi vuotta. Kuluvana vuonna kuntien talouden arvioidaan kuitenkin kohoavan verrattuna poikkeuksellisen heikkoon viime vuoteen kuntataloudelle kohdennettujen valtion tukien turvin. Vahvistumisesta huolimatta kuntasektorin taloustilanteen arvioidaan pysyvän alijäämäisenä. Kuntien menoja kasvattavat covid-19-epidemian ja sen torjumisen ohella mm. väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvu sekä pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaiset tehtävämuutokset.

Vuonna 2021 kuntasektorin alijäämä syvenee kuluvalta vuodelta talouden elpymisestä ja hallituksen tukitoimista huolimatta. Tähän vaikuttaa kuntien tulojen vaatimaton kasvu, jota hidastaa mm. valtionosuuksiin kohdennettujen tukien pieneneminen.

Kuluvalta vuodelta arvioidaan myös siirtyvän sosiaali- ja terveydenhuollon hoitojonoja ensi vuodelle, sillä voimakkaiden rajoitustoimien vuoksi ei-kiireellisiä hoitoja on lykätty. Lisäksi covid-19-viruksen testauskulujen oletetaan kasvavan huippuunsa.

Kuntasektorin investointien oletetaan pysyvän korkealla tasolla, vaikka vilkkaan sairaalaraken-tamisen arvioidaan saavuttavan huippunsa lähivuosina. Investointipaineet pysyvät kuitenkin jatkossakin mittavina rakennuskannan iän, infrainvestointitarpeiden ja väestön muuttoliikkeen vuoksi.

Kuntasektorin rahoitusasema heikkenee v. 2022 määräaikaisten tukitoimien päättyessä. Kuntien menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino kasvattaa kuntasektorin velkaantumista. Kuntasektorin velka suhteessa BKT:hen jatkaa alijäämien vuoksi kasvuaan ja on v. 2024 n. 13 % suhteessa BKT:hen.

Oulaisten kaupungin talous

Oulaisten kaupungin taloudessa on takana kuusi peräkkäistä ylijäämäistä vuotta 2017 vuoteen asti. Vuodet 2018 ja 2019 käänsivät kehityksen negatiiviseksi, kun tilikausista muodostui reilusti alijäämäisiä. Taseen ylijäämää on kuitenkin vielä jäljellä vuoden 2019 lopussa n. 1,9 miljoonaa euroa. Kuluva vuosi näyttää koronatilanteesta huolimatta positiiviselta. Erityisesti erikoissairaanhoidon menot ovat tänä vuonna olleet poikkeuksellisen alhaiset ja samalla valtion tukitoimet Covid-19-pandemian vuoksi on lisännyt valtionosuuksia merkittävästi.

Vuonna 2019 kaupungin investoinnit olivat yhteensä 2,8 miljoonaa euroa ja saatujen rahoitusosuuksien ja omaisuuden myyntituottojen jälkeen nettoinvestoinneiksi jäi 2,3 miljoonaa euroa. Kuluvalla vuodelle on budjetoitu investointeja n. 3,7 miljoonaa euroa.

Vuoden 2019 lopussa lainamäärä oli kaikkiaan n. 34,7 milj. euroa ja kuluvan vuoden lopussa lainamäärä on lähellä samaa tasoa. Pitkän aikavälin tavoitteena on ollut lainamäärän keventäminen.

Kaupungin taloudessa valtionosuuksien määrä on viime vuodet olleet lähes sama kuin verotulojen määrä. Kuluvana vuonna valtionosuuksia saadaan n. 28,3 milj. euroa ja verotuloja on ennakoitu talousarvioon 26,8 milj. euroa. Verotulot jäävät viimeisimmän ennusteen mukaan n. 1 milj. € alle talousarvion.

Kokonaisuutena kaupungin talous on ollut tasapainossa pitkään ja palvelut ovat olleet hyvät. Tämän hetken haasteena on verotulojen sekä valtionosuuksien riittävyys peruspalveluiden kustannusten kattamiseen. Ikääntyvä väestö ja samalla lisääntyvä hoito- ja hoivapalvelujen tarve sekä väkiluvun samanaikainen lasku tuovat haasteensa myös Oulaisten kuntatalouteen.

Talousarvio vuodelle 2021

Vuoden 2021 talousraami annettiin syyskuussa 2020 ja sen perusteeksi otettiin tuloveroprosentti 22,00 %. Raamissa käytettiin valtionosuuksien osalta Suomen Kuntaliiton kesäkuun ennakoarviota 27,1 milj. €, jossa on nousua n. 1,1 milj. € alkuperäiseen vuoden 2020 tasoon. Koronatilanteesta johtuen valtion lisätalousarvioista on jaettu kuluvana vuonna n. 1,9 milj. € lisää valtionosuuksina sekä veromenetysten kompensatioita. Vuoden 2021 talousraamista muodostui n. 20.000 € ylijäämäinen.

Hallintokuntien talousarvioesitykset saatiin pääosin lokakuun alussa. Niiden perusteella talousarvion alijäämä olisi ollut vuonna 2021 n. 1,6 milj. €. Hallitus käsitteli esitykset ja päätti palauttaa esitykset hallintokuntiin ja linjasi hallintokuntia karsimaan menoistaan niin, että tilikauden tulos ylittää 0-tulokseen.

Talousarvion yli-/alijäämä on +/- 0. Vuosikate on 2.514.741 € ja se kattaa poistot. Poistojen määrä vuonna 2021 on noin 270.000 € enemmän kuin vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Investoinnit tulee jatkossa pitää maltillisena, jotta kaupungin talous saadaan pysymään taloudellisesti kestävällä tasolla.

Talousarviossa on investointeja kaikkiaan noin 3,3 milj. € ja valtionosuuksia investointeihin on budjetoitu 127.000 €. Talousarvion mukaan kaupungin lainamäärä laskee n. 500.000 €. Lainamäärä vuoden 2020 lopussa on noin 33,5 milj. € eli 4.644 €/asukas.

Talousarvion yleistavoitteet

Vuoden 2021 talousarvio turvaa kaupungin olemassa olevat palvelut. Talousarvioon ei sisälly palveluiden heikennyksiä, vaikka negatiivisten vuosien vuoksi taseen ylijäämä on pienentynyt reippaasti.

Kaupungin veroperusteissa tuloveroprosenttia pysyy viime vuoden tasolla (22,00 %). Kiinteistöveroprosentteihin ei tehty muutoksia vaan säilytettiin 2020 vuoden taso.

Vuoden 2021 talousarvioon esitetään perustettavaksi uusia toimia 10 kpl:tta. Palkat on talousarvioon otettu vuoden 2020 tasoisina, lisättynä 1,5 %:in sopimuskorotuksella. Henkilösivukuluisissa määrärahat perustuvat valtakunnallisesti määriteltyihin arvioihin sivukuluprosenteista.

Yleistavoitteena on myös kaupungin työpaikkaomavaraisuuden lisääminen mm. teollisten työpaikkojen kautta. Kaupungissa on tarjolla kaavoituksen ja kunnallistekniikan osalta valmiita teollisuus- ja liiketontteja, joiden myyntiperusteet on määritelty ja nämä tontit ovat helposti käyttöön otettavissa.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa lisääntyvä yksityinen tarjonta mahdollistaa aidosti palvelusetelien käytön ja varhaiskasvatuksen palvelusetelit on myös otettu käyttöön. Valtuuston hyväksymän palvelustrategian mukaisesti palvelutuotannossa perustehtävän kannalta kriittiset ja ydinosaaamisalueelle kuuluva toiminta on tarkoituksenmukaista hoitaa omana toimintana. Tätä ydintoimintaa ovat ne tehtävät, joissa käytetään julkista valtaa, palvelutarpeen arviointi, palvelutasopäätösten teko, palvelun hallinta ja valvonta.

Kokonaistaloudellinen tavoite on pitää kaupungin talous ylijäämäisenä. Kuntalain talouden tasapainottamisvaatimusta on tiukennettu ja tehty velvoittavaksi.

Vuoden 2021 talousarvio perustuu seuraaviin taloustekijöihin

• Tuloveroprosentti 22,0	22.742.000 €
• Kiinteistöverot	2.200.000 €
• Yhteisövero	2.112.000 €
• Valtionosuusrahoitus	27.289.731 €
• Toimintatuotot	16.866.841 €
• Toimintakulut	- 69.545.420 €; niistä
- henkilöstökulut	- 27.619.600 €
- palvelujen ostot	- 35.552.429 €
• Rahoitustuotot ja -kulut	+ 849.589 €

Talousarvion katteet

TULOSLASKELMA

- Toimintakate – 52.678.579 €
- Vuosikate + 2.514.741 €
- Tilikauden tulos – 55.000 €
- Tilikauden ylijäämä +/- 0 €

RAHOITUSLASKELMA

- Toiminnan rahavirta 2.495.741 €
- Toiminnan ja investointien rahavirta – 686.359 €
- Lainakannan muutos – 489.240 €
- Rahavarojen muutos – 1.175.599 € (= sijoitusvarallisuuden käyttö investointien ja lainanlyhennyksen maksussa sekä kassan riittävyyden turvaamisessa)

Talousarvion sitovuus

Talousarvion sitovuudella tarkoitetaan määrärahasoaa valtuustoon nähden. Toimielimellä on käytössään yksi tai useampi määräraha, jonka sisällä rahan käytöstä vastaa ao. toimielin.

Käyttötaloudessa sitovuustasona on vastuualue ja määräraha myönnetään toimintamenot tasolla.

Talousarviovuoden aikana toimielin voi tehdä talousarvioon muutoksia vastuualueen sisällä joko käyttösuunnitelmassaan vuoden alussa tai erikseen vuoden aikana, ei kuitenkaan niin, että muutoksesta aiheutuu toisaalle määrärahararve. Vastuualueiden välillä tehtävistä muutoksista päättää aina kaupunginvaltuusto.

Määrärahojen tapaan toimielimelle asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia. Tavoitteiden saavuttamista seuraa ja valvoo ao. toimielin. Viime kädessä tavoitteiden toteutumisen seurannasta vastaa tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta. Tilintarkastajan tilintarkastuskertomus ja tarkastuslautakunnan arviointikertomus hyväksytään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä, jolloin tasekirjassa raportoidaan määrärahojen ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.

Poikkeukset sitovuudessa:

- Rahoituksessa (kustannuspaikka 1900) sitovuustasona on netto.
- Lainakannan muutoksessa (rahoituslaskelmassa) sitovuus on lainakannan muutos (netto).
- Käyttötalouden kustannuspaikalla Ruokapalvelu (kp 4500) ja kulttuuripalvelujen toiminnossa Musiikkiviikot (toiminto 4920) on nettositovuus.
- Investoinneissa irtaimen omaisuuden hankinnassa ja talonrakennushankkeissa määrärahat ovat projektikohtaisesti sitovia, lukuun ottamatta investointiosan yleis- ja varausluonteisia määrärahoja, joiden käyttö kohdistetaan vuoden aikana. Kunnallistekniikan osalta sitovuus valtuustoon nähden on menojen yhteissumma.